

PM – Uppdaterad miljö- och hälsoriskbedömning, kv. Godsfinkan 1, Hammarby Sjöstad, Stockholm.

1. Bakgrund och syfte

Under 2023 utförde Hifab AB en översiktlig miljöteknisk markundersökning av kvarteret Godsfinkan 1, i Hammarby sjöstad, Stockholm (Hifab, 2023). Undersökningen föregicks av en historisk bakgrundsundersökning (s.k. ”skrivbordsundersökning”) av eventuell föroreningsproblematik inom kvarteret inom relevanta arkiv och databaser. En förenklad miljö- och hälsoriskbedömning gjordes i rapporten.

Föreslagen planskiss för skolgårdsområdet har sedan dess reviderats och syftet med den uppdaterade miljö- och hälsoriskbedömningen är att bedömningarna ska stämma överens med den planerade markanvändningen.

2. Inledning

2.1 Tidigare och planerad markanvändning

Projektet Godsfinkan 1 har som mål att detaljplaneförslaget ska få laga kraft med avseende på de föreslagna förändringarna av verksamheterna.

1987 antogs detaljplanen för Fastigheten Godsfinkan 1 i det som då låg inom Lugnets industriområde, och fastigheten uppfördes i slutet av 1980-talet. Fastighetens användningsbestämmelse är (RJ) Kontor och Industri. Fastigheten är bebyggd med tre tydliga volymer i 5-6 våningar med mellanliggande trapphus. Volymerna är benämnda hus 1, 2 och 3 från norr, se *Figur 1*.

När Hammarby Sjöstad uppfördes under 1990-talet revs stora delar av industriområdet och gav plats till bostäder och verksamheter utmed nya gatusträckningar.

På grannfastigheten byggdes en kommunal grundskola, Sjöstadsskolan, med elever i åk F-9. Denna skola hade inte tillräcklig mängd elevplatser, varför Sjöstadsskolan nu hyr hus 3 i fastigheten Godsfinkan 1 med 347 elevplatser, som annex på ett tidsbegränsat bygglov. En mindre skolgård intill hus 3 byggdes på fastighetsmark samt del av Bröderna Hedlunds park som arrenderas. Mellan skolgårdarna ligger endast en kommunal gångväg.

Då skolan ser behov av att permanenta sin verksamhet i hus3/annexbyggnaden önskar fastighetsägaren, S:t Erik Markutveckling AB, att förändra detaljplanebestämmelserna till kontor (K) i hus 1 och 2 samt kontor eller skola (K och S) i hus 3. Om skolan blir permanent avser fastighetsägaren att bygga om mark, för att öka skolgården och minska markparkering.

Fastigheten är kringbyggd med bostäder vars gård vänder sig mot fastigheten. En portik för gående mot Lumaplatsen och Hammarby allé förenklar rörelse mellan Hammarby Allé samt Godsfinkan 1. Fastigheten har ett centralt läge mycket nära Luma med kollektivtrafik, butiker och restauranger. Ett parkeringsgarage finns också närbeläget. Ett huvudstråk för gång- och cykeltrafik löper intill fastighetens södra gräns.

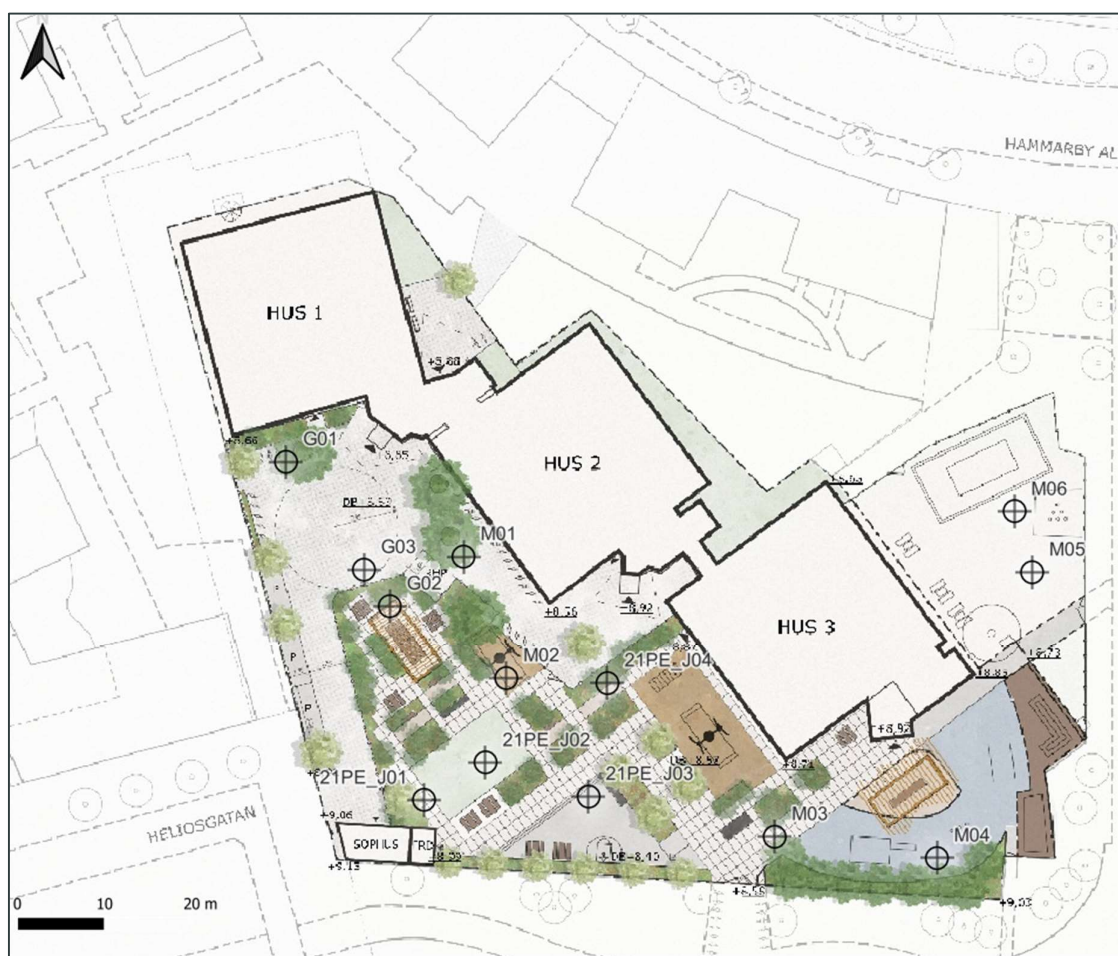
2.2 Tidigare utförda markundersökningar

Under 2023 utförde Hifab AB en översiktlig miljöteknisk markundersökning på aktuell fastighet (Hifab, 2023), inklusive en förenklad miljö- och hälsoriskbedömningen baserat på resultaten från denna undersökning.

Under 2021 utförde även PE Teknik & Arkitektur en översiktlig miljöteknisk markundersökning där provtagning av jord utfördes i 4 punkter. Syftet med denna provtagning var att säkerställa att marken var lämplig för då aktuella ändamål. Dessa punkter var dock inte aktuella att inkludera i riskbedömningen utförd av Hifab (2023).

För den uppdaterade miljö- och hälsoriskbedömningen används dock analysresultat från både Hifab (2023) och PE Teknik & Arkitektur (2021) då dessa provtagningspunkter ligger inom den planerade skolgården.

För detaljer om de utförda undersökningarna och resultat från kemiska analyser hänvisas till originalrapporterna för de respektive undersökningarna.

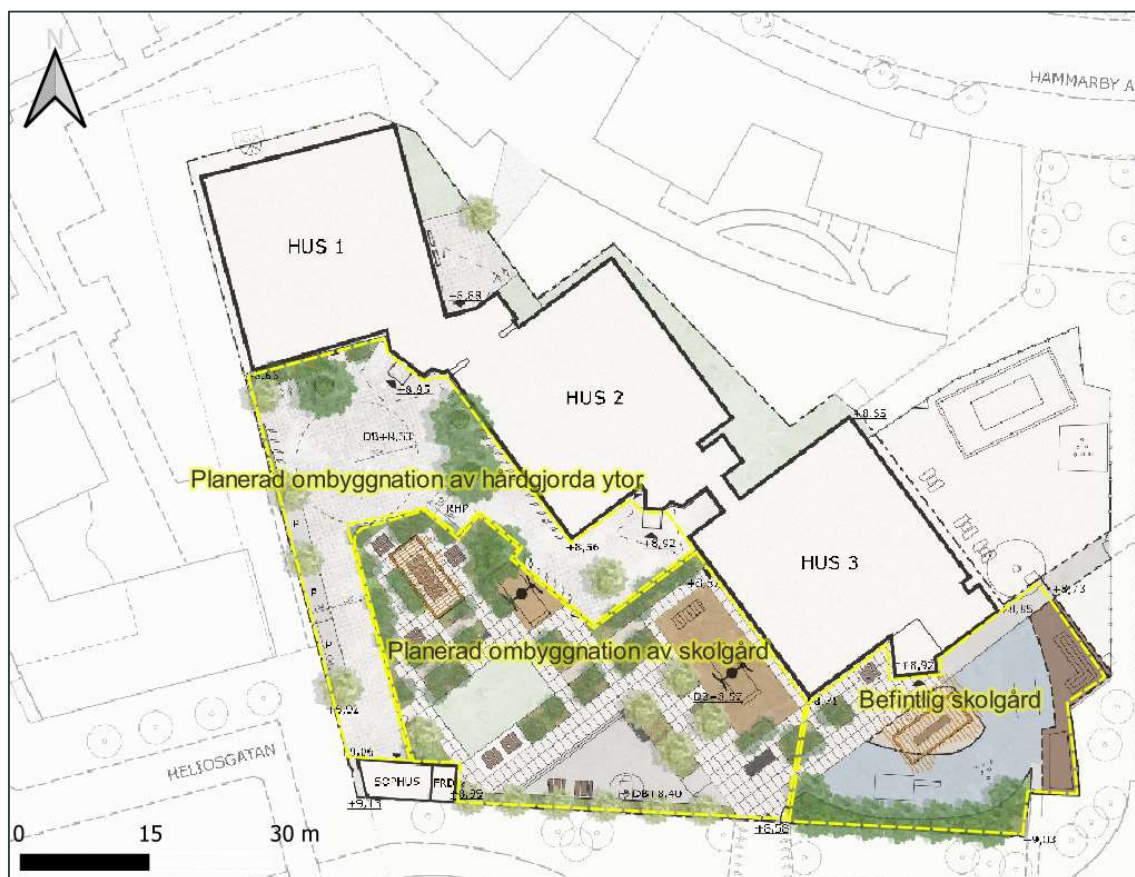

Figur 1. Illustrationsplan över Godsfinckan 1 med planerad ombyggnation och lägen för undersökningspunkter (bårkors) utförda av Hifab (2023) och PE (2021). Bild från Cedervall arkitekter.

3. Uppdaterad miljö- och hälsoriskbedömning

Denna riskbedömning är avsedd att ersätta den tidigare förenklade miljö- och hälsoriskbedömning som utfördes av Hifab (2023). De förändringar som skett är att illustrationsplanen har förändrats samt att data från PE Teknik & Arkitektur (2021) har inkluderats i riskbedömningen. Den planerade markanvändningen bedöms bäst motsvara scenariot för känslig markanvändning (KM).

Undersökningsområdet delas i denna riskbedömning upp i tre delområden (Figur 2/figur 1) baserat på framför allt planerad markanvändning, vilka ytor som ska förändras (eller inte), och exponeringsrisker. Inom det västra området ska framför allt hårdgjorda ytor anläggas med plattsättning och asfaltering. Inom de centrala delarna förekommer idag huvudsakligen lekplats/skolgård som i planförslaget ska byggas om till skolgård. Det östra området är idag skolgård/lekplats och ska fortsätta vara så.

relevant att beakta detta riktvärde. Riktvärden för hälsa och spridning med avseende på zink överskrider inte.

För organiska kolväten överskrider PAH (summa H) som beräknat medelvärde det generella riktvärdet för KM inom den planerade skolgården (centrala delen) och den hårdgjorda ytan (västra delen).

Det generella riktvärdet styrs av hälsoriktvärdet där intag av växter är styrande. Eftersom den västra delen av området huvudsakligen är hårdgjord antas att odling av ätbara växter inte är aktuellt. Denna risk bedöms därför inte som relevant.

Medelvärdet inom det centrala delområdet är 3,0 mg/kg och riktvärdet är 1,0 mg/kg. Det generella riktvärdet styrs av hälsoriktvärdet där intag av växter är styrande. Det är i nuläget inte sannolikt att växter från skolgården kommer att ätas av barnen i sådan omfattning att det föreligger en faktisk risk. Men risken för viss exponering kan inte helt uteslutas. Det kan även förekomma områden inom skolgården där halten av PAH är högre. För PAH summa H överskrider även riktvärdet för skydd av markmiljö (2,5 mg/kg) i det centrala delområdet.

Tabell 1. Beräknade medelhalter av jordprov inom delområden för ämnen något prov påvisat resultat överstigande KM, samt jämförelse med generella riktvärden för KM och MKM.

Provpunkt	NV ⁽¹⁾		Medel väster	Medel central	Medel öster
	KM	MKM			
Djup					
Barium	200	300	134	63	62
Kadmium	0,8	12	0,20	0,12	0,53
Bly	50	400	26	15	13
Zink	250	500	266	65	69
alifater >C16-C35	100	1000	9,2	32	75
PAH M	3,5	20	2,1	2,0	-
PAH H	1,0	10	2,3	3,0	-

(1) Naturvårdsverkets generella riktvärde för känslig respektive mindre känslig markanvändning.

4. Slutsats och rekommendationer

En uppdaterad miljö- och hälsoriskbedömning har utförts i samband med förändringar av detaljplaneförslag för fastigheten Godsfinckan 1 i Hammarby sjöstad i Stockholms stad.

Riskbedömningen visar att det finns förhöjda halter av både metaller och organiska kolväten i enskilda prover. Utifrån områdets användning har delområden identifierats och risker inom respektive delområde har karaktäriserats.

Inom det centrala området (planerad skolgård) förekommer halter av PAH (summa H) mark som överskrider riktvärden för skydd av hälsa och skydd av markmiljö. Högst halter förekommer framför allt inom det område som undersökts av PE 2021. Hälsoriktvärdet styrs av intag av växter och det är i nuläget mindre sannolikt att barn på skolgården kommer att äta växter som odlas i jorden i sådan omfattning att en faktisk risk föreligger. Risken kan dock inte uteslutas att viss exponering kan ske om växter odlas där halterna är som högst.

Om inget markarbete ska ske inom det område som PE undersökte, föreslår Hifab att föroreningen lämnas kvar oöverträckt med asfalt/marksten och gummipads/konstgräs för att minska risken för exponering. Om markarbeten dock ska utföras här, rekommenderar Hifab att föroreningens utbredning undersöks och att föroreningen tas bort. PAH-föroreningens utbredning är i nuläget inte känd.

Inom det västra och östra delområdet bedöms miljö- och hälsoriskerna vara acceptabla.

Hifab AB den 18 oktober 2024

Hanna Dillner	Ralf Dahlqvist
Handläggare	Granskare

5. Referenser

Hifab, 2023. *Rapport Översiktlig miljöteknisk markundersökning, kv. Godsfinken 1, Hammarby sjöstad, Stockholm.*
Hifab AB, 2023-09-28, rev 2023-12-08.

Naturvårdsverket (2009) Riskbedömning – En vägledning från förenklad till fördjupad riskbedömning. Rapport 5977).

PE Teknik & Arkitektur, 2021. *Översiktlig miljöteknisk markundersökning inför ombyggnation på Heliosgatan 24, Hammarby Sjöstad, Stockholm.* PE Teknik och Arkitektur, 2021-02-19 rev 2023-03-01.